

Sobre LA GALLINA LINA

per Irene de Puig

Il·lustració per al conte "Chicken Little", 1916

La gallina Lina és una adaptació d'un conte popular anglès, que apareix catalogat a Aarne-Thompson-Uther 20C¹. Aquest catàleg inclou exemples internacionals de

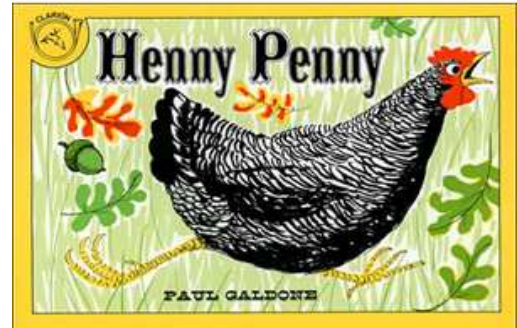
contes populars que fan referència a la paranoia i la histèria col·lectiva.

La Gallina Lina és una versió del conte tradicional anglès *Henny Penny*, també conegut com *Pollastre Licken* o *Chicken Little*. A Anglaterra és una faula sobre un pollastre que es creu que arriba la fi del món.

És un conte de repetició i acumulatiu. Aquests dos termes van ser introduïts per Sheila Rixon en el seu article "L'ús del *Pollastre Licken*".

¹ L'índex d'Aarne-Thompson és una llista de diversos volums dissenyada per ajudar a identificar patrons recurrents folkloristes segons les estructures narratives tradicionals. És una manera que usen els folkloristes per organitzar, classificar i analitzar els contes populars. Qui primer va fer una classificació va ser Antti Aarne (1867-1925), que després va ser revisada i ampliada, el 1928, per Stith Thompson (1885-1976) i finalment el 1961 per Dundas.

En els contes de fades repetitius hi ha un o dos esdeveniments - o accions, o situacions - que es repeteixen diverses vegades al llarg de la història. La repetició de l'acció permet que els oients puguin predir el que vindrà després i la repetició de la llengua els permet assumir i continuar explicant la història. No cal dir que, d'aquesta manera, els menuts poden aprendre el llenguatge (és a dir, les estructures de la gramàtica o el vocabulari i les frases) de memòria, sense adonar-se'n que ho estan memoritzant. A més, cada vegada que l'acció es repeteix, apareix un nou personatge.

Alguns exemples dels contes de fades repetitius són: *La gallineta vermella*, *Els tres porquets*, *El Rei i els ratolins*, *Rínxols d'Or* i *Els tres óssos*, etc.

Els contes d'acumulació poden ser utilitzats eficaçment en l'ensenyament per ajudar a desenvolupar el llenguatge dels infants. Independentment del seu nivell de domini de l'idioma, poden predir què passarà a cada nova aparició d'un fet o personatge, tal com ja hem dit, i, més enllà del conte estricte, l'alumnat pot suggerir personatges o accions addicionals o canviar-los, etc.

Versions diverses

Hi ha diverses versions occidentals de la història de *La gallina Lina*, una de les més conegudes és la d'una noia que creu que el cel li cau sobre el cap, quan en realitat el que li cau és un gla que ha caigut d'una alzina. La noia decideix explicar-li al Rei i en el seu viatge coneix a altres animals (aus de corral en la seva majoria) que s'uneixen a l'esverament general. Després d'aconseguir una corrua d'animals el conte es pot acabar de moltes maneres. A la majoria dels contes que circulen, la guineu els convida al seu

cau i se'ls menja a tots. En altres casos, Lockey Cocky té temps d'avisar a la noia, que s'escapa. En altres versions, els animals són rescatats i poden anar finalment a parlar amb el Rei. En la majoria dels més coneguts, els animals tenen noms que rimen, generalment.

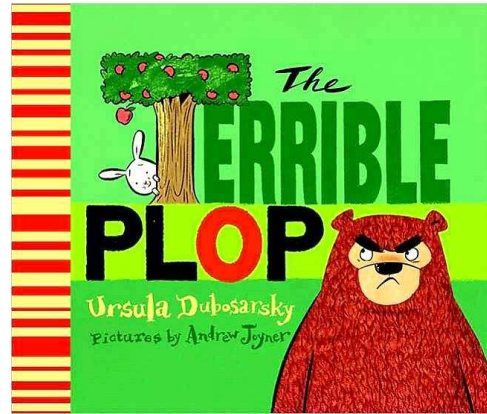

Contes de la mateixa família es troben arreu:

1. *La llebre i el tímid vol de les Bèsties* (Índia, els contes de Jataka).
2. *El vol de les bèsties* (Tibet, Anton Schiefner).
3. *Plop!* (Tibet).
4. *La història del pollastre Licken* (Anglaterra, James Orchard Halliwell-Phillipps).
5. *Henny Penny i els seus companys de viatge* (Escòcia, Robert Chambers).
6. *La Fi del Món* (Irlanda).
7. *El gall i la gallina que van anar a Dovrefjell* (Noruega, Peter Christen Asbjørnsen i Jørgen Moe).
8. *El Chicken Little Kluk i els seus companys* (Dinamarca, Benjamin Thorpe).
9. *La Fi del Món* (Flandes, Juan de Bosschère).
10. *El germà conill fa poc exercici* (afro-americà, Joel Chandler Harris).

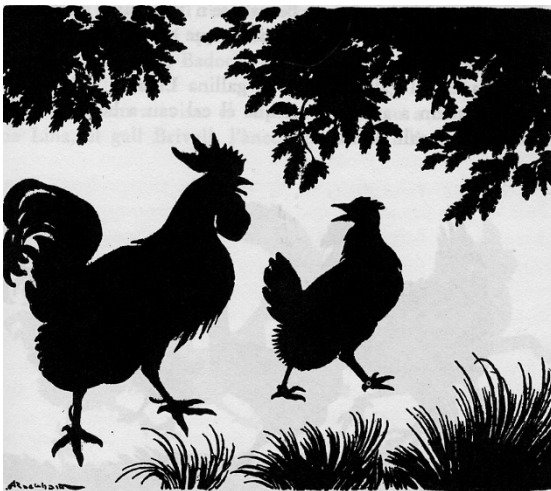
L' exemple més antic que conté el motiu bàsic i molts dels elements de la història té prop de 25 segles, ja que apareix en escriptures budistes, com el *Daddabha Jataka* (J 322). En aquestes escriptures, el Buda explica la història d'una llebre pertorbada per una fruita que li cau al cap i aquesta situació li fa pensar que arriba la fi del món. La llebre inicia una estampida

entre els altres animals fins que s'atura davant del lleó que investiga la causa del pànic i restableix la calma. La fable ens ensenya la necessitat de raonament i el valor de la recerca. La versió tibetana del conte *Jataka* és en vers i ha estat recollida per l'autora australiana Ursula Dubosarsky en el seu llibre "El Terrible Plop" (2009), que s'ha convertit en una obra de teatre. En aquesta versió, la desbandada d'animals s'atura davant d'un ós, en comptes d'un lleó.

Als Estats Units el nom més comú per a la història és "Chicken Little", com ho testifiquen els llibres il·lustrats per a nens que es remunten a principis del segle XIX. Altres noms pels quals és conegut a

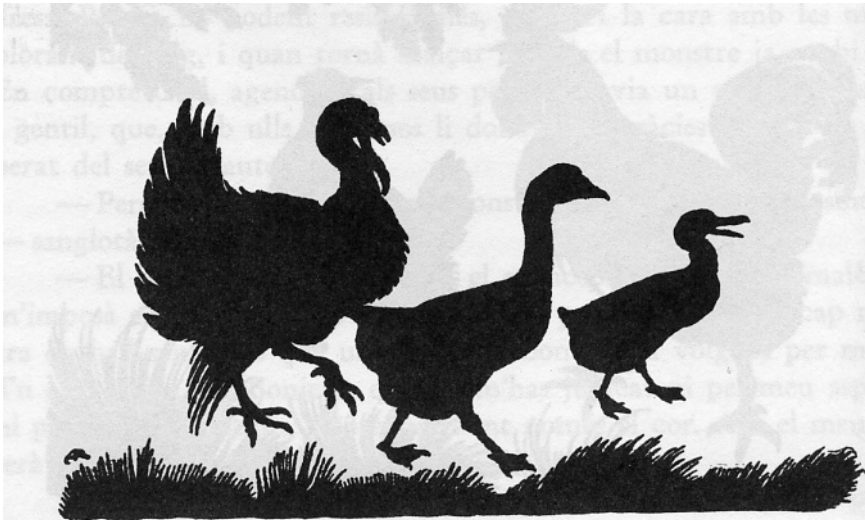
Gran Bretanya i a les seves ex colònies són "Henny Penny" i "Pollastre Licken". Aquests són també coneguts als EUA, tot i que s'utilitzen amb menys freqüència.

Il·lustració del *Llibre de fades*, d'Arthur Rackham, 1935

A **Tot Pensant... contes** hi trobeu una versió adaptada, especialment el final, de la traducció que Josep Carner fa a l'edició *El llibre de fades* d'Arthur Rackham, publicat per primera vegada a Editorial Joventut, Barcelona, l'any 1935. La frase "El cel està caient!" ocupa un lloc destacat en la història, i ha passat a l'idioma anglès com a lloc comú per indicar una actitud histèrica o la creença equivocada que s'acosta un desastre imminent. És una frase que s'aplica a persones porugues o alarmistes que provoquen una por irracional en els que els envolten.

En català, la frase "El cel està caient", també es presta a moltes analogies més enllà de la meteorologia, com quan parlem d'una tempesta o xàfec i diem que el cel queia. Moralment significa ensorrament, ofec, desengany.

Il·lustració del *Llibre de fades* d'Arthur Rackham, 1935.

ELS FINALS

La moral que es desprèn del conte, depèn de la versió. En els contes on les aus són menjades per la guineu, la fable s'interpreta com un advertiment de no creure tot el que diuen sense verificar-ne la certesa. Ve a ser un consell per no ser crèduls i ingenus davant de tot el que es diu.

On hi ha un "final feliç", la moralitat seria no hem de ser uns 'gallines' (és a dir, covards i inconscients) i hem de tenir valor. En anglès *pollastre* és el que aquí en diríem malastruc: "el que adverteix de calamitats o prediu desgràcies, sobretot, sense justificació".

A la nostra versió, que té un final positiu, qui té la darrera paraula no és ni el lleó ni l'ós sinó el ruc, l'únic savi que no s'esvera. I ens ve a dir que no cal esverar-se sense fonaments i que abans de propagar notícies les hem de contrastar, ens n'hem d'assegurar. És una apologia contra els rumors i la manca d'informació fidedigna. A causa d'aquesta associació, la història té un to un xic polititzat.

Per qui ho vulgui saber i potser en vulgui fer ús, la versió de l'editorial Joventut acaba així:

—Oh!—diu la guineu Nyeu-nyeu,—no és pas aquest el bon camí per anar a trobar el rei. Jo el sé de cor: voleu que us l'ensenyi?

— Oh, sí, ensenya'ns-el! — diuen la gallina Lina, el gall Brivall, l'ànec Bellmàneg, l'oca Badoca i el gall dindi Guindi.

I se'n van tots plegats amb la guineu Nyeu-nyeu a avisar el rei que el cel està caient a trossos. Camina que caminaràs, arriben a la boca d'un forat estret i ombrívol.

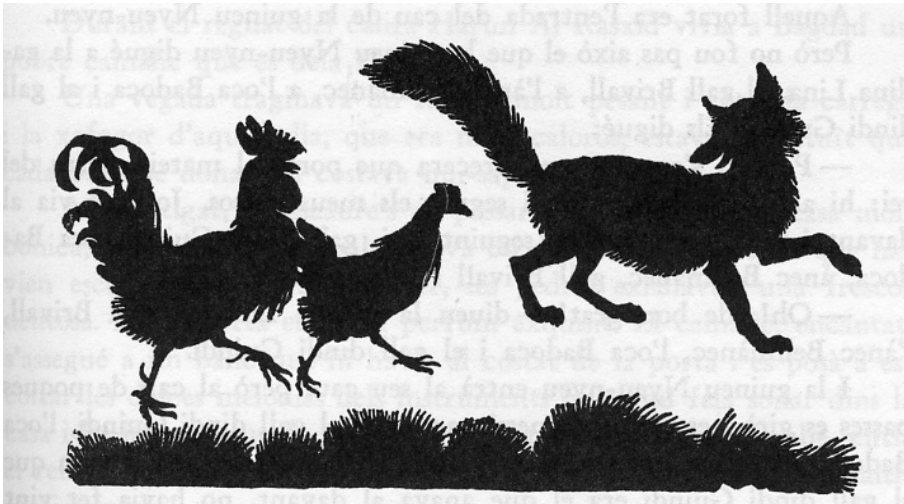
Aquell forat era l'entrada del cau de la guineu Nyeu-nyeu.

Però no fou pas això el que la guineu Nyeu-nyeu digué a la gallina Lina, al gall Brivall, a l'ànec Bellmàneg, a l'oca Badoca i al gall dindi Guindi. Els digué:

—Per ací s'entra a una drecera que porta al mateix palau del rei; hi arribareu ben aviat si seguieu els meus passos. Jo faré via al davant i vosaltres m'anireu seguint, oi, gall dindi Guindi, oca Badoca, ànec Bellmàneg, gall Brivall i gallina Lina?

—Oh!, de bon grat!—diuen la gallina Lina, el gall Brivall, l'ànec Bellmàneg, l'oca Badoca i el gall dindi Guindi.

I la guineu Nyeu-nyeu entrà al seu cau, però al cap de poques passes es girà i esperà que anessin arribant el gall dindi Guindi, l'oca Badoca, l'ànec Bellmàneg, el gall Brivall i la gallina Lina. I com que el gall dindi Guindi era el que anava al davant, no havia fet vint passes quan — *nyac!* — la guineu Nyeu-nyeu l'escapçà d'una queixalada. Llavors ve l'oca Badoca i — *nyac!*— li talla també el coll i me la tira al costat del gall dindi Guindi. Llavors ve l'ànec Bellmàneg i — *nyac!*—ja me'l té degollat i l'avia al costat del gall dindi Guindi i de l'oca Badoca. Després arriba el gall Brivall i — *nyac!*— fa la guineu Nyeu-nyeu, però llavors li calen dues queixalades per a tallar-li el coll, i després de la primera mossegada el gall Brivall té temps de fer un crit a la gallina Lina, que es gira en rodó i es posa a córrer cames ajudeu-me; i el cert és que mai no va arribar a avisar el rei que el cel estava caient a trossos.

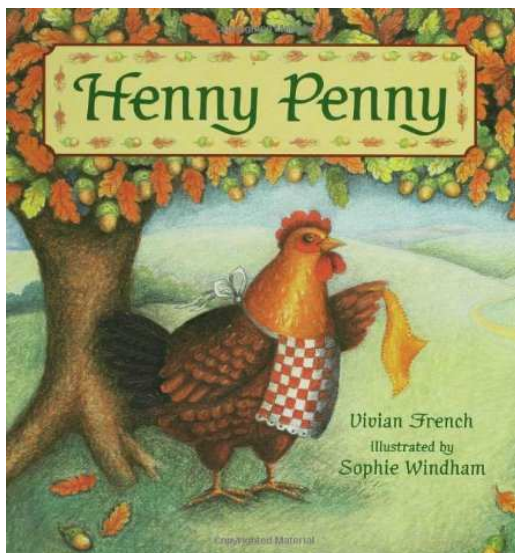

Il·lustració del *Llibre de fades* d'Arthur Rackham, 1935

Actualitat del conte

L'alarmisme - ja sigui justificat o no - genera inquietud, desassossec, intranquil·litat i provoca una resposta desproporcionada i irracional. Avui, en l'àmbit de les ciències socials, es parla de la síndrome de Chicken Little com de l'error de "inferir conclusions catastròfiques amb la possibilitat de causar paràlisi social". També s'ha definit com "un sentiment de desesperació i esglai per situacions que no podem controlar".

El terme síndrome de Licken Chicken va començar a aparèixer a la dècada de 1950 i el fenomen s'ha observat en molts contextos socials diferents.

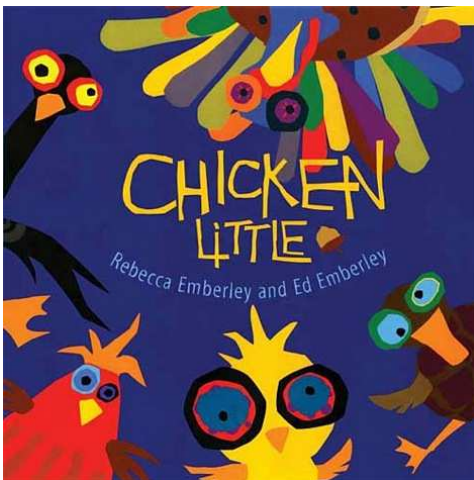
Adaptacions

Walt Disney Studios ha fet dues versions animades de la història:

- La primera adaptació va ser un curt d'animació durant la Segona Guerra Mundial, l'any 1943. Van fer quatre sèries de dibuixos animats produïts pels seus Estudis, a petició del govern dels EUA amb el propòsit de desacreditar el totalitarisme, en general, i el nazisme, en particular.
- La segona adaptació de Disney, estrenada el 2005, és un llargmetratge d'animació per ordinador que no ha tingut gaire fortuna.

Hi ha altres adaptacions que tenen un caire més satíric i polític.

Música

També hi ha hagut una sèrie d'adaptacions musicals del conte. El compositor nord-americà Vincent Persichetti utilitza la fable com la trama de la seva única òpera *La Sibil·la: una paràbola de Chicken Little* (XX paràbola), op. 135 (1976), que es va estrenar el 1985.

A Singapur, l'any 2005, es va fer un musical: *La véritable histoire de Licken, el pollastre*. És una història que explica com certes criatures aprofiten el pànic causat pel pollastre Licken.

Referències populars

- Als anys 1940 Lightnin Hopkins va fer una cançó titulada "Henny Penny blues".
- La banda britànica **Happy Mondays** tenen una cançó "Moving amb" en el seu segon àlbum, *Bummed* (1986).
- **Aerosmith** a la seva cançó "Livin 'on the Edge" (1993) té tres línies on es parla de "Chicken Little"
- "Chicken Little" és també una cançó de l'àlbum de luxe del 1997, de la **Califòrnia avantrock banda**.

El 2005, el poeta canadenc David Peckol va usar aquesta figura per satiritzar el fet que de seguida estem a punt per creure les profecies que auguren fatalitat.

El recopilador

L'escriptor australià-anglès Joseph Jacob (1854-1916) va néixer a Sydney, Austràlia. Va estudiar a la universitat de Cambridge, Anglaterra. Jacobs no només va ser un destacat folklorista, sinó també un historiador i crític literari i sobretot cal remarcar la tasca de recopilador de contes populars. Va morir a Nova York.

El que havien fet els germans Grimm, de recollir contes de fades alemanys per als nens alemanys, va inspirar Jacobs a fer el mateix per als nens anglesos.

Va preparar diferents edicions: *English Fairy Tales* i *More English Fairy Tales*, 1890 i 1894; *Celtic Fairy Tales*, 1892 i 1894; *Indian Fairy Tales*, 1892.

Tot i ser un gran intel·lectual del seu temps, probablement sigui recordat per la seva contribució a la difusió de la literatura infantil. Gràcies a Joseph Jacobs, ens han arribat contes com "Rínxols d'Or", "Els tres porquets", "Henny Penny", "Jack i les mongetes màgiques" per citar-ne només alguns.

Per saber-ne més:

<http://www.pitt.edu/~dash/type2033.html>

Sobre Henny Penny

http://en.wikipedia.org/wiki/Henny_Penny

Walt Disney (1943)

<http://www.youtube.com/watch?v=Vnp4kj5ILOU>